YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

2 päivänä joulukuuta 1999 *

Asiassa C-234/98,

jonka Industrial Tribunal, Leeds (Yhdistynyt kuningaskunta), on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

G. C. Allen ym.

vastaan

Amalgamated Construction Co. Ltd

ennakkoratkaisun työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/187/ETY (EYVL L 61, s. 26) tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja D. A. O. Edward sekä tuomarit J. C. Moitinho de Almeida, C. Gulmann, J.-P. Puissochet (esittelevä tuomari) ja P. Jann,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Allen ym., edustajinaan solicitor L. Christianin valtuuttamina J. Hendy, QC, ja barrister M. Ford,

— Amalgamated Construction Co. Ltd, edustajinaan solicitor Watson Burtonin valtuuttamina P. Duffy, QC, ja barrister G. Clarke,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Treasury Solicitor's Departmentin virkamies M. Ewing, avustajanaan barrister K. Smith,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston jaostopäällikkö K. Rispal-Bellanger ja saman osaston lähetystöneuvos A. de Bourgoing,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudelliset neuvonantajat C. Docksey ja P. Hillenkamp,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Allenin ym., Amalgamated Construction Co. Ltd:n, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen ja komission 16.6.1999 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 8.7.1999 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Industrial Tribunal, Leeds, on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 5.5.1998 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 3.7.1998, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 234 artikla) nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovu-

tuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annetun neuvoston direktiivin 77/187/ETY (EYVL L 61, s. 26; jäljempänä direktiivi) tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa kantajina ovat Allen ja 23 muuta kaivostyöläistä ja vastaajana Amalgamated Construction Co. Ltd (jäljempänä ACC).

3 ACC on brittiläinen yhtiö, joka on harjoittanut parikymmentä vuotta kaivostoimintaa louhimalla maanalaisia tunneleita ja käytäviä hiilikaivosten omistajille kaivannaisten louhinnan mahdollistamiseksi. Kaivosten omistajat pyytävät säännöllisesti kaivosurakoitsijoilta urakkatarjouksia tiettyjen työkokonaisuuksien toteuttamisesta. Vaikka mitään takeita ei annetakaan, urakkasopimukset yleensä uudistetaan jatkumaan toistaiseksi: ACC ei ole koskaan uudessa tarjouskilpailussa menettänyt yhtäkään saamaansa urakkaa.

4 ACC on AMCO Corporation plc:n (jäljempänä AMCO-konserni) tytäryhtiö, jonka osakkeista tämä omistaa 100 prosenttia. AMCO-konserniin kuuluu 12 yhtiötä, muun muassa toinen sataprosenttisesti omistettu tytäryhtiö AM Mining Services Ltd (jäljempänä AMS). AMS perustettiin vuonna 1993 huolehtimaan kaivosten sulkemiseen liittyvistä tehtävistä kuten kunnossapidosta ja kaivoskuilujen täyttämisestä. Se palkkasi tätä tarkoitusta varten omaa työvoimaa, jonka työehdot poikkesivat ACC:ssä voimassa olevista ja olivat työntekijöiden kannalta huomattavasti huonompia. Vaikka ACC ja AMS ovat erillisiä oikeushenkilöitä, niillä on samat johtajat, ja yhtiöiden hallinto sekä muut tukitoiminnot hoidetaan yhteisesti AMCO-konsernissa.

5 AMS monipuolisti vähitellen toimintaansa ja onnistui saamaan tunnelitöihin liittyviä muita töitä, kuten siivousta ja käytävien huoltoa. Yhtiö huolehti näistä

uusista tehtävistä etenkin Prince of Walesin hiilikaivosalueella Yorkshiressa. ACC toimi jo siellä suorittaen louhintatöitä ensin Britannian kansalliselle kivihiilikaivosyhtiölle British Coalille sekä sittemmin tämän yksityistämisen jälkeen, jolloin osa sen osakkeista myytiin, RJB Mining (UK) Ltd:lle (jäljempänä RJB).

6 Elokuussa 1994 ja myöhemmin maaliskuussa 1995 ACC, jonka sopimukset päättyivät, teki tarjoukset uusista urakoista, jotka koskivat louhintatöitä Prince of Walesin hiilikaivosalueella. Kussakin tarjouksessa todettiin, että työt annetaan aliurakoitaviksi AMS:lle, jonka työvoimakulut olivat alemmat kuin ACC:llä. ACC sai urakat. Koska yhtiön toiminta kuitenkin supistui AMS:lle annetun aliurakan takia, ACC irtisanoi osan kyseisessä paikassa työskentelevistä työntekijöistään ilmoittaen näille, että AMS voisi ottaa heidät uudestaan töihin viikonlopun mittaisen tauon jälkeen.

7 Vuosina 1994 ja 1995 ACC:n irtisanomat työntekijät saivat irtisanomiskorvauksen ja sitten AMS otti heidät palvelukseensa. Koska ACC kuitenkin sai omat louhintatyönsä päätökseen joka kerta vasta sen jälkeen kun AMS oli aloittanut omansa, tässä välivaiheessa oli hankalaa määrittää, kummalle yhtiölle työntekijät tekivät töitä.

8 Tunnelitöiden aliurakoitsijana AMS:llä oli käytössään kaikki ne laitteet ja välineet, jotka British Coal ja myöhemmin RJB olivat siellä antaneet siihen asti

ACC:n käyttöön, kuten saniteettitilat, työmaaruokala sekä tarvikkeet louhitun aineksen poistamista, ainesten kuljetusta ja maanalaista louhintaa varten.

9 RJB esitti kuitenkin myöhemmin varauksia eri palvelusten suorittajien — muun muassa AMS:n — soveltamien työehtojen osalta katsoen, että ehdot eivät olleet näiden yritysten henkilöstöä motivoivia. RJB:n ehdotuksesta ACC päätti olla antamatta saamaansa uutta urakkaa AMS:lle aliurakoitavaksi ja huolehtia itse sen toteuttamisesta. Tätä varten se otti takaisin töihin AMS:n — jonka aliurakkasopimukset olivat juuri päättyneet — palvelukseen siirtyneet entiset työntekijänsä, joihin lukeutuivat Allen ym. Takaisinotto tapahtui työehdoilla, jotka olivat parempia kuin AMS:ssä sovelletut mutta huonompia kuin ACC:ssä ennen vuosia 1994 ja 1995 sovelletut työehdot.

10 Allen ym. katsoivat, että heillä oli oikeus niihin työehtoihin, joita ACC oli heihin soveltanut ennen kuin he siirtyivät AMS:n palvelukseen, ja nostivat kanteen Industrial Tribunalissa. He vetosivat vaatimustensa tueksi siihen, että vuoden 1981 Transfer of Undertakings (Protection of Employment) Regulations -nimisen säädöksen mukaan, jolla direktiivi oli pantu täytäntöön kansallisessa oikeusjärjestyksessä, oli tapahtunut kaksi liikkeen luovutusta, ensin ACC:n ja AMS:n välillä ja sitten AMS:n ja ACC:n välillä. Viimeksi mainittu puolestaan väitti, ettei tällaista luovutusta ollut tapahtunut.

11 Industrial Tribunal, Leeds, katsoi riidan ratkaisun riippuvan direktiivin tulkinnasta ja päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko työntekijöiden oikeuksista annettu direktiivi 77/187/ETY sovellettavissa kahteen samaan konserniin kuuluvaan yhtiöön, joilla on sama omistuspohja ja yhteinen johto sekä samat toimitilat ja jotka suorittavat samoja työtehtäviä, vai onko näiden yhtiöiden katsottava muodostavan yhden yri-

tyksen direktiiviä sovellettaessa? Voiko kyseessä olla direktiivissä tarkoitettu yrityksen luovutus, kun yhtiö A siirtää huomattavan osan työvoimastaan samaan konserniin kuuluvalle yhtiölle B?

2) Jos kysymykseen 1 vastataan myöntävästi, millä perusteilla on arvioitava, onko kyseessä luovutus? Onko kysymys yrityksen luovutuksesta erityisesti seuraavissa olosuhteissa:

a) Kyseiset työntekijät on tietyn ajanjakson kuluessa irtisanottu yhtiöstä A käyttäen perusteena työvoiman tarpeen vähentymistä, ja heille on tarjottu työtä sisaryhtiöstä B, joka harjoittaa alueellisesti erillään olevaa yhtiö A:n liiketoimintaa tai osaa siitä, nimittäin kaivoskäytävien louhintaa.

b) Yhtiöiden A ja B välillä ei ole tapahtunut mitään tilojen, johdon, infrastruktuurin, raaka-aineiden tai varojen luovutusta; suurimman osan molempien yhtiöiden kaivoskäytävien louhinnassa käyttämästä tärkeästä välineistöstä toimittaa kolmas osapuoli, kaivostoiminnan harjoittaja.

c) Yhtiö A pysyy sen kolmannen osapuolen, asiakasyrityksen, ainoana sopimuskumppanina, joka alun perin otti sen mukaan osallistumaan maarakennushankkeisiin 'jatkuvasti uudistettavalla' sopimuspohjalla.

d) Työntekijöiden siirtymisellä yhtiöstä A yhtiöön B ja toiminnan harjoittamisen perustana olleiden sopimusten alkamisella ja/tai päättymisellä oli vain vähän tai ei lainkaan ajallista yhteyttä.

e) Yhtiöillä A ja B on yhteinen johto ja yhteiset toimitilat.

f) Tultuaan yhtiön B palvelukseen työntekijät tekevät työtä sekä yhtiölle A että yhtiölle B molempien yhtiöiden yhteisen paikallisjohdon tarpeiden mukaan.

g) Toimintaa harjoitettiin jatkuvasti eikä sitä keskeytetty missään vaiheessa; toimintatapoja ei myöskään mitenkään muutettu."

Ensimmäisen kysymyksen ensimmäinen osa

12 Ensimmäisen kysymyksen ensimmäisessä osassa kansallinen tuomioistuin kysyy yhteisöjen tuomioistuimelta, voidaanko direktiiviä soveltaa luovutuksessa, joka tapahtuu kahden samaan konserniin kuuluvan yhtiön välillä, joilla on sama omistuspohja ja yhteinen johto sekä samat toimitilat ja jotka suorittavat samoja työtehtäviä.

13 Allenin ym., Ranskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitusten sekä komission mielestä kysymykseen on vastattava myöntävästi. Ne korostavat, että direktiivin 2 artiklassa "luovuttajalla" ja "luovutuksensaajalla" tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun luovutuksen vuoksi lakkaa olemasta työnantaja — tai vastaavasti josta tulee työnantaja —

yrityksessä, liikkeessä tai liiketoiminnan osassa. Vaikka nämä kaksi tytäryhtiötä kuuluvatkin samaan konserniin, ne ovat silti kaksi erillistä oikeudellista kokonaisuutta, joiden velvoitteet työntekijöitä kohtaan ovat erilaiset.

14 ACC sitä vastoin katsoo, ettei direktiiviä voida soveltaa kahden sellaisen yhtiön väliseen luovutukseen, joilla on samat omistajat, sama ylempi ja keskitason johto ja joilla ei kummallakaan tosiasiassa ole suhteessa toiseen itsenäistä asemaa määrittää toimintalinjaansa markkinoilla. Tällaisia yhtiöitä pidetään niiden mukaan kilpailuoikeudessa yhtenä ainoana yrityksenä (asia C-73/95 P, Viho v. komissio, tuomio 24.10.1996, Kok. 1996, s. I-5457). Taloudelliset realiteetit, jotka on otettava huomioon, edellyttävät niin ikään, että kahta tällaista tytäryhtiötä pidetään yhtenä direktiivissä tarkoitettuna työnantajana.

15 Direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaan direktiiviä sovelletaan yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovuttamiseen toiselle työnantajalle sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta. Direktiivin 2 artiklan a ja b kohdan mukaan "luovuttajalla" ja "luovutuksensaajalla" tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun luovutuksen vuoksi lakkaa olemasta työnantaja tai josta vastaavasti tulee työnantaja yrityksessä, liikkeessä tai liiketoiminnan osassa.

16 Siten direktiiviä sovelletaan silloin, kun yrityksen johdosta vastuussa oleva luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö vaihtuu sopimukseen perustuvan luovutuksen taikka sulautumisen kautta, jolloin kyseinen henkilö sitoutuu työnantajan velvollisuuksiin yrityksessä työskentelevien palkattujen työntekijöiden suhteen, eikä merkitystä ole sillä, onko yrityksen omistaja vaihtunut (asia 287/86, Ny Mølle Kro, tuomio 17.12.1987, Kok. 1987, s. 5465, 12 kohta ja asia 324/86,

Tellerup, tuomio 10.2.1988, Kok. 1988, s. 739, 9 kohta, ns. Daddy's Dance Hall -tapaus).

17 Tästä seuraa, että direktiivillä säädellään kaikkia tilanteita, joissa työnantaja vaihtuu oikeudellisesti toiseksi, jos muut siinä säädetyt edellytykset lisäksi täyttyvät, ja että sitä voidaan siten soveltaa kahden sellaisen samaan konserniin kuuluvan tytäryhtiön väliseen luovutukseen, jotka ovat eri oikeushenkilöitä ja kumpikin tahollaan työsuhteessa omien työntekijöidensä kanssa. Tällöin ei merkitystä ole sillä seikalla, että yhtiöillä on saman omistuspohjan lisäksi myös sama johto ja samat toimitilat ja että ne suorittavat samoja työtehtäviä.

18 Tätä päätelmää ei aseta kyseenalaiseksi edellä mainitussa asiassa Viho vastaan komissio annettu tuomio, jonka 15—17 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että EY:n perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohtaa (josta on muutettuna tullut EY 81 artiklan 1 kohta) ei sovelleta emoyhtiön ja sen tytäryhtiöiden välisessä suhteessa, kun nämä muodostavat taloudellisen kokonaisuuden, jossa tytäryhtiöt eivät voi tosiasiassa itsenäisesti määritellä toimintalinjaansa markkinoilla vaan soveltavat sellaisen emoyhtiön antamia määräyksiä, jonka määräämisvaltaan ne kuuluvat sataprosenttisesti.

19 Tämä on nimittäin kilpailuoikeudessa tarkoitettu yrityksen käsite, joka perustuu siihen, että koska ei voi olla kyse taloudellisesti riippumattomien tahtojen yhtymisestä, yhden taloudellisen kokonaisuuden sisäiset suhteet eivät voi muodostaa yritysten välistä sopimusta tai yhdenmukaistettua menettelytapaa, jotka rajoittaisivat kilpailua perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

20 Ei voida perustellusti katsoa, että direktiiviä sovellettaessa emoyhtiön ja sen tytäryhtiöiden yhdenmukaisella markkinakäyttäytymisellä olisi suurempi merkitys kuin näiden eri oikeushenkilöitä olevien yhtiöiden muodollisella erottelulla. Tällainen ratkaisu, jonka seurauksena samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden väliset luovutukset suljettaisiin direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle, olisi nimenomaan vastoin direktiivin tarkoitusta, joka on yhteisöjen tuomioistuimen

mukaan sen varmistaminen mahdollisimman hyvin, että työntekijöiden oikeudet turvataan työnantajan vaihtuessa antamalla heille mahdollisuus jäädä uuden työnantajan palvelukseen niillä ehdoilla, joista he olivat sopineet luovuttajan kanssa (ks. mm. em. asia Ny Mølle Kro, tuomion 12 kohta ja Daddy's Dance Hall -tapaus, tuomion 9 kohta).

21 Näin ollen ensimmäisen kysymyksen ensimmäiseen osaan on vastattava, että direktiiviä voidaan soveltaa luovutuksessa, joka tapahtuu kahden samaan konserniin kuuluvan yhtiön välillä, joilla on sama omistuspohja ja yhteinen johto sekä samat toimitilat ja jotka suorittavat samoja työtehtäviä.

Ensimmäisen kysymyksen toinen osa ja toinen kysymys

22 Ensimmäisen kysymyksen toisessa osassa ja toisessa kysymyksessä kansallinen tuomioistuin kysyy pääasiassa sitä, mitkä ovat ne kriteerit, joiden mukaisesti on määritettävä, onko kyseessä luovutus, ja täyttyvätkö ne tässä tapauksessa.

23 Direktiivin tavoitteena on jonkin tietyn taloudellisen kokonaisuuden työsuhteiden jatkuvuuden turvaaminen omistajanvaihdoksesta riippumatta. Harkittaessa sitä, onko kyseessä direktiivissä tarkoitettu luovutus, ratkaisevaa on näin ollen, säilyttääkö kyseinen kokonaisuus identiteettinsä, mistä osoituksena on erityisesti toiminnan tosiasiallinen jatkaminen tai uudelleen aloittaminen (asia 24/85, Spijkers, tuomio 18.3.1986, Kok. 1986, s. 1119, 11 ja 12 kohta ja asia C-13/95, Süzen, tuomio 11.3.1997, Kok. 1997, s. I-1259, 10 kohta).

24 Direktiivin sovellettavuus tiettyyn luovutukseen edellyttää ensinnäkin, että luovutuksen kohteena on sellainen pysyväksi tarkoitetuin tavoin järjestetty talou-

dellinen kokonaisuus, jonka harjoittama toiminta ei rajoitu yksinomaan jonkin tietyn hankkeen toteuttamiseen (asia C-48/94, Rygaard, tuomio 19.9.1995, Kok. 1995, s. I-2745, 20 kohta). Taloudellisen kokonaisuuden käsitteellä tarkoitetaan sellaista henkilöiden ja muiden tekijöiden muodostamaa organisoitua kokonaisuutta, jonka avulla on mahdollista harjoittaa omiin tavoitteisiin tähtäävää taloudellista toimintaa (em. asia Süzen, tuomion 13 kohta).

25 Kansallisen tuomioistuimen asiana on ratkaista edellä mainittujen tulkintaelementtien perusteella, oliko ACC:n louhintatoiminta Prince of Walesin hiilikaivosalueella organisoitu yhdeksi taloudelliseksi kokonaisuudeksi ennen kuin kyseinen yhtiö antoi tuon toiminnan AMS:n aliurakaksi.

26 Kun tämän jälkeen ratkaistaan, ovatko taloudellisen kokonaisuuden luovutukselle asetettavat edellytykset täyttyneet, on otettava huomioon kaikki kyseessä olevaa liiketoimea kuvaavat tosiseikat, ja erityisesti, millaisesta yrityksestä tai liikkeestä on kysymys, onko rakennuksia, irtaimistoa tai muuta sellaista aineellista omaisuutta luovutettu, minkä arvoinen aineeton omaisuus on luovutushetkellä ollut, onko pääosa henkilöstöstä otettu uuden työnantajan palvelukseen, onko asiakaskunta siirtynyt, miten samanlaista ennen luovutusta ja sen jälkeen harjoitettu toiminta on ollut, ja vielä se, kuinka pitkän ajan tämä toiminta mahdollisesti on ollut keskeytyneenä. Näillä piirteillä on kuitenkin merkitystä ainoastaan osatekijöinä siinä kokonaisuusharkinnassa, joka asiassa on tarpeen, eikä niitä tämän vuoksi saa arvioida erillisinä (ks. erityisesti em. asia Spijkers, tuomion 13 kohta ja em. asia Süzen, tuomion 14 kohta).

27 Näin ollen pääasian osalta voidaan todeta, ettei pelkästään sen seikan perusteella, että louhintaurakan saaneen yrityksen ja aliurakoitsijaksi tulleen yrityksen tarjoama palvelu on samanlainen, voida päätellä, että kyseessä olisi taloudellisen kokonaisuuden luovutus näiden yritysten välillä. Tällainen kokonaisuus ei nimittäin ole ymmärrettävissä pelkästään toiminnaksi, jonka harjoittamisesta se vastaa. Kokonaisuuden identiteetti määräytyy myös muiden seikkojen, kuten sen henkilökunnan, johdon, työn organisoinnin, toimintatapojen tai sen käytössä mahdollisesti olevien tuotantovälineiden perusteella (em. asia Süzen, tuomion

15 kohta; yhdistetyt asiat C-127/96, C-229/96 ja C-74/97, Hernández Vidal ym., tuomio 10.12.1998, Kok. 1998, s. I-8179, 30 kohta ja yhdistetyt asiat C-173/96 ja C-247/96, Hidalgo ym., tuomio 10.12.1998, Kok. 1998, s. I-8237, 30 kohta).

28 Kuten tämän tuomion 26 kohdassa on todettu, kansallisen tuomioistuimen on kyseessä olevaa liiketointa kuvaavia tosiseikkoja arvioidessaan otettava huomioon muun muassa se, millaisesta yrityksestä tai liikkeestä on kysymys. Tämän vuoksi erilaisille direktiivissä tarkoitetun luovutuksen tapahtumisen arviointiperusteille annettava painoarvo vaihtelee välttämättä sen mukaan, millaisesta toiminnasta on kysymys, ja jopa kyseisessä yrityksessä, liikkeessä tai liiketoiminnan osassa käytettyjen tuotantomenetelmien tai toimintatapojen mukaan. Erityisesti silloin, kun taloudellinen kokonaisuus pystyy joillakin aloilla harjoittamaan toimintaansa ilman huomattavaa aineellista tai aineetonta omaisuutta, tällaisten omaisuuserien siirtymistä ei lähtökohtaisesti saa asettaa edellytykseksi kokonaisuuden säilymiselle siihen kohdistuvien liiketoimien jälkeen (em. asia Süzen, tuomion 18 kohta, asia Hernández Vidal ym., tuomion 31 kohta ja Hidalgo ym., tuomion 31 kohta).

29 Yhteisöjen tuomioistuin on samaten katsonut, että koska pysyvästi jotakin yhteistä tehtävää suorittava työntekijäryhmä saattaa tietyillä työvoimavaltaisilla toimialoilla muodostaa taloudellisen kokonaisuuden, tällainen kokonaisuus voi säilyttää identiteettinsä luovutuksen jälkeenkin, kun uusi työnantaja ei pelkästään jatka kyseistä toimintaa, vaan myös ottaa palvelukseensa sekä lukumääräisesti että pätevyydeltään olennaisen osan edeltäjänsä erityisesti näihin työtehtäviin osoittamasta henkilöstöstä. Tällaisessa tapauksessa uusi työnantaja nimittäin hankkii sellaisen tuotannontekijöistä muodostuvan organisoidun kokonaisuuden, jonka avulla sen on mahdollista jatkaa pysyvästi luovuttajayrityksen toimintaa tai jotakin osaa siitä (em. asia Süzen, tuomion 21 kohta, asia Hernández Vidal ym., tuomion 32 kohta ja asia Hidalgo ym., tuomion 32 kohta).

30 Pääasian osalta todettakoon, että kaivoskäytävien louhintaa ei kylläkään voida pitää työvoimavaltaisena toimialana, koska se edellyttää huomattavasti kalustoa ja laitteita. Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee kuitenkin, että kaivosalalla on tavallista, että valtaosan louhintatöiden suorittamisessa tarvittavasta kalustosta

toimittaa kaivoksen omistaja itse. Siten aliurakan saanut AMS saattoi käyttää välineitä, jotka RJB oli aiemmin antanut ACC:n käyttöön. Se seikka, että yrityksen käytössä olevan tarvittavan kaluston omistus ei ollut siirtynyt uudelle käyttäjälle, ei estä pitämästä tapahtunutta yrityksen luovutuksena (ks. em. asia Ny Mølle Kro, Daddy's Dance Hall -tapaus sekä asia C-209/91, Watson Rask ja Christensen, tuomio 12.1.1992, Kok. 1992, s. I-5755). Näin ollen sillä, että ACC:n ja AMS:n välillä ei siirtynyt omaisuutta, ei ole ratkaisevaa merkitystä.

31 Se seikka, että ACC pysyi RJB:n ainoana sopimuskumppanina ja että se oli antanut työn AMS:n aliurakaksi, ei myöskään voi sellaisenaan sulkea pois sitä mahdollisuutta, että kyseessä oli direktiivissä tarkoitettu luovutus. Asiakaskunnan siirtyminen luovuttajan ja luovutuksensaajan välillä on näet vain yksi monista huomioon otettavista tekijöistä arvioitaessa sitä, onko kyseessä ollut liikkeen luovutus (em. asia Spijkers, tuomion 13 kohta). Lisäksi direktiiviä voidaan soveltaa kaikissa mahdollisissa tapauksissa, joissa sopimuksen perusteella vaihtuu yrityksen toiminnasta vastuussa oleva luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, jolle kuuluvat työnantajan velvollisuudet yrityksen työntekijöitä kohtaan (ks. yhdistetyt asiat C-171/94 ja C-172/94, Merckx ja Neuhuys, tuomio 7.3.1996, Kok. 1996, s. I-1253, 28 kohta).

32 Sen osalta, etteivät ACC:n työntekijät siirtyneet AMS:n palvelukseen sinä hetkenä, jolloin sopimukset alkoivat tai päättyivät, on komission tapaan huomattava, että yrityksen luovutus on monimutkainen oikeudellinen ja konkreettinen toimenpide, jonka toteuttaminen saattaa viedä aikaa. Lisäksi ennakkoratkaisupyynnön mukaan ACC:n työntekijöiden irtisanominen ja siirtyminen AMS:n palvelukseen liittyi ilmeisen selvästi ACC:n päätökseen antaa työt AMS:n aliurakoitavaksi. Sitä paitsi ottaessaan uudestaan itse huolehtiakseen louhinnasta ACC otti AMS:n palkkaamat työntekijät uudelleen töihin. Näin ollen erityistä

painoa ei ole annettava sille, ettei AMS:n aliurakkatöiden aloitus ja ACC:n työntekijöiden siirtyminen AMS:n palvelukseen tapahtunut yhtä aikaa.

33 Vaikkei se, että yritys ei tilapäisesti ole toiminnassa, yksistään riitäkään sulkemaan pois sitä mahdollisuutta, että kyseessä olisi liikkeen luovutus (ks. em. asia Ny Mølle Kro, tuomion 19 kohta), niin se seikka, että työt jatkuivat koko ajan ilman keskeytyksiä tai muutoksia niiden suorittamistavassa, on kuitenkin kaikkein tavallisimpia liikkeen luovutuksen tunnuspiirteitä.

34 Sen seikan, että ACC:llä ja AMS:llä on yhteinen johto ja yhteiset toimitilat ja että johtohenkilöitä ei siirtynyt yhtiöiden välillä, ei voida katsoa sulkevan pois sitä, että kyseessä on luovutus sikäli kuin tytäryhtiöiden välinen toimenpide on tosiasiassa koskenut yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettua taloudellista kokonaisuutta.

35 Kansallinen tuomioistuin muistuttaa myös, että ACC:n irtisanomat, AMS:n palvelukseensa ottamat työntekijät työskentelivät sittemmin erotuksetta kummallekin yhtiölle molempia yhtiöitä johtavan paikallisen johdon tarpeiden mukaan. Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 40 kohdassa huomauttanut, yhteisöjen tuomioistuimella ei kuitenkaan ole käytettävissään tarpeeksi tietoja esittääkseen käsityksensä tältä osin. Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee ja kuten Allen ym. on suullisessa käsittelyssä vahvistanut, vaikka tilanne oli tällainen alkuvaiheessa, jolloin ACC ja AMS suorittivat louhintatöitä yhtä aikaa, se ei tämän tuomion 32 kohdassa mainituista syistä missään tapauksessa tarkoita, ettei kyseessä olisi voinut olla liikkeen luovutus.

36 ACC kuitenkin painottaa, että pääasian tosiseikat joka tapauksessa vastaavat tosiseikkoja edellä mainitussa asiassa Rygaard, jossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, ettei direktiivissä tarkoitetusta liikkeen luovutuksesta ole kyse, kun ura-

koitsija antaa toisen urakoitsijan käyttöön joitakin työntekijöitä ja rakennusaineita töiden toteuttamisen varmistamiseksi.

37 Yhteisöjen tuomioistuin kyllä katsoi edellä mainitussa asiassa Rygaard antamassaan tuomiossa, ettei direktiivin soveltamisalaan kuulu tilanne, jossa yritys luovuttaa toiselle yritykselle yhden työmaistaan töiden loppuunsaattamiseksi siten, että se vain antaa tämän käyttöön joitakin työntekijöitä ja rakennusaineita kesken olevien töiden toteuttamisen varmistamiseksi. Kyseinen tilanne eroaa kuitenkin esillä olevasta asiasta sikäli, että koko urakka oli annettu AMS:lle aliurakaksi. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin totesi edellä mainitussa asiassa Rygaard antamansa tuomion 21 kohdassa, että työmaan siirtyminen töiden loppuunsaattamiseksi voi kuulua direktiivin soveltamisalaan, jos siihen liittyy sellaisen organisoidun kokonaisuuden luovuttaminen, jonka avulla on mahdollista jatkaa pysyvästi luovuttajayrityksen toimintaa tai jotakin osaa siitä. Siten se seikka, että ACC oli antanut AMS:n aliurakoitavaksi vain tiettyjen louhintatöiden suorittamisen, ei riitä sulkemaan pois direktiivin soveltamisen mahdollisuutta, mikäli näytetään toteen, että tämän toimenpiteen johdosta AMS oli saanut ACC:ltä organisoidun välineistön, joka teki mahdolliseksi harjoittaa pysyvästi louhintatoimintaa Prince of Walesin hiilikaivosalueella.

38 Kansallisen tuomioistuimen asiana on vahvistaa edellä esitettyjen tulkintaelementtien perusteella, onko pääasian osalta kyseessä liikkeen luovutus.

39 Ensimmäisen kysymyksen toiseen osaan ja toiseen kysymykseen on siten vastattava, että direktiiviä sovelletaan tilanteeseen, jossa konserniin kuuluva yhtiö antaa kaivostyöurakan toiselle samaan konserniin kuuluvalle yhtiölle aliurakaksi, mikäli toimenpiteeseen liittyy taloudellisen kokonaisuuden luovutus näiden yhtiöiden välillä. Taloudellisen kokonaisuuden käsitteellä tarkoitetaan sellaista henkilöiden ja muiden tekijöiden muodostamaa organisoitua kokonaisuutta,

jonka avulla on mahdollista harjoittaa omiin tavoitteisiin tähtäävää taloudellista toimintaa.

Oikeudenkäyntikulut

40 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Yhdistyneen kuningaskunnan ja Ranskan hallituksille sekä komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Industrial Tribunalin, Leeds, 5.5.1998 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsää-**

dännön lähentämisestä 14 päivänä helmikuuta 1977 annettua neuvoston direktiiviä 77/187/ETY voidaan soveltaa luovutukseen, joka tapahtuu kahden samaan konserniin kuuluvan yhtiön välillä, joilla on sama omistuspohja ja yhteinen johto sekä samat toimitilat ja jotka suorittavat samoja työtehtäviä.

2) Direktiiviä 77/187/ETY sovelletaan tilanteeseen, jossa konserniin kuuluva yhtiö päättää antaa kaivostyöurakan toiselle samaan konserniin kuuluvalle yhtiölle aliurakaksi, mikäli toimenpiteeseen liittyy taloudellisen kokonaisuuden luovutus näiden yhtiöiden välillä. Taloudellisen kokonaisuuden käsitteellä tarkoitetaan sellaista henkilöiden ja muiden tekijöiden muodostamaa organisoitua kokonaisuutta, jonka avulla on mahdollista harjoittaa omiin tavoitteisiin tähtäävää taloudellista toimintaa.

Edward Moitinho de Almeida Gulmann

Puissochet Jann

Julistettiin Luxemburgissa 2 päivänä joulukuuta 1999.

R. Grass

kirjaaja

D. A. O. Edward

viidennen jaoston puheenjohtaja